7/886

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

645

ANKARA
12/8/2003

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: a) Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı ifadeli, 3/07/2003 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/886-2416/9193 sayılı yazınız.
b) Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü ifadeli, 4/7/2003 tarihli ve B.02.0.KKG.0.12/106-199/12/3119 sayılı yazı.
c) 11/7/2003 tarihli ve 559 sayılı yazımız.

İlgi (a) yazınız ekinde Başbakanlığa gönderilen, Başbakanlığın ilgi (b) yazısı ile Bakanlığımıza intikal ettirilen Adana Milletvekili Prof.Dr.Nevin Gaye Erbatur tarafından Sayın Başbakana yöneltilen ve Bakanlığımızca cevaplandırılması tensip olunan 7/886-2416 Esas No.lu yazılı soru önergesiyle ilgili cevaba esas teşkil edecek bilgilerin derlenebilmesi için ilgi (c) yazımızla, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 99. maddesinin beşinci fıkrası uyarınca bir aylık ek süre verilmesi istenilmiştir.

Söz konusu soru önergesine verilen cevap örneği iki nüsha hâlinde ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Cemil ÇİÇEK
Bakan

EKLER:
Ek-1 Soru önergesi (2 adet- 1 sayfa)
Ek-2 Yazı (2 adet-5 sayfa)

7/886

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Bakan

ANKARA
.../...../2003

Sayın
Prof.Dr.Nevin Gaye ERBATUR
Adana Milletvekili
T.B.M.M.

Sayın Başbakana yöneltilen ve Bakanlığımızca cevaplandırılması tensip olunan 7/886-2416 Esas No.lu soru önergesinin cevabı aşağıda sunulmuştur:

Soru önergesinde yer alan konularla ilgili olarak Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğünün 17/7/2003 tarihli ve B.02.1.KKS.0.72/365 sayılı yazısı ile ekleri ilişikte sunulmuştur.

Aile hukukundan doğan dava ve işleri görmek üzere aile mahkemeleri kurulmasını öngören 9/1/2003 tarihli ve 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun 18 Ocak 2003 tarihli ve 24936 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu Kanunun 2. maddesine göre Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun 13/3/2003 tarihli ve 97 sayılı Kararıyla ülkenin çeşitli yerlerinde aile mahkemeleri kurulmuş ve aile mahkemesi kurulamayan yerlerde hangi mahkemelerin aile mahkemesi görev alanına giren davalara bakacağı belirlenmiştir.

Bilindiği üzere, kamuoyunda 6. Uyum Paketi olarak adlandırılan 15/7/2003 tarihli ve 4928 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunun 19. maddesinin (a) bendi ile eş, kardeş veya furuundan birini zinâ hâlinde yakalamada bunlara karşı müessir fiil veya adam öldürme suçlarını işleyen faile verilecek cezada indirim öngören 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 462. maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Bilgilerinize arz ederim.

Cemil ÇİÇEK
Bakan

7/886

ADANA MİLLETVEKİLİ SAYIN PROF. DR. NEVİN GAYE ERBATUR'UN 7/886-2416 NUMARALI SORU ÖNERGESİNE VERİLEN CEVAP

1. Namus/Töre Cinayetleri olarak adlandırılan ve şiddetin doğrudan yaşam hakkına yönelen en ağır türü olan bu fiil için yürürlükteki Türk Ceza Kanununun 462 nci maddesi özel bir indirim öngörmektedir. Ayrıca reşit olmayan çocukların azmettirilerek genel ceza indirimden yararlanması, mağduru genellikle kadın olan bu cinayetleri adeta teşvik eder hale getirip hukuk sistemini ve toplum vicdanını zedelemektedir. Bu yaklaşımın ortadan kaldırılması amacıyla hazırlanmakta olan Türk Ceza Kanun Tasarısında söz konusu maddeye yer verilmemiştir.

Türk Ceza Kanununun cinsler arası eşitlik çerçevesinde yeniden gözden geçirilmesi amacıyla Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğünün koordinasyonunda sivil toplum kuruluş temsilcileri ve üniversitelerin ilgili bölüm öğretim üyelerinden oluşan bir komisyon çalışmalara başlamış olup, halen çalışmalar devam etmektedir.

2. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, ulusal kalkınma plan hedefleri, ülkemizin de taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, belgeler ve kararların öngördüğü yükümlülükler ve görevler arasında da yer aldığı üzere, kadın istismarını önleme politikalarının geliştirilmesi, yasal önlemlerin alınması, istismara uğrayan yada bu riski taşıyan kadınlar için koruyucu ve destek hizmetlerinin sağlanması gerektiği bilinci ile istismara uğrayan veya bu riski taşıyan kadınlara yönelik hizmetlerini ağırlıklı olarak kadın konukevleri ile vermektedir.

Bunun yanı sıra toplum merkezleri, aile danışma merkezleri, çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları, rehabilitasyon merkezleri, huzurevleri, yaşlı dayanışma merkezleri, kadın üzerindeki "çifte yükü" hafifletmek için, çalışan ebeveynlerin çocuklarının bakım ve eğitimleri gibi sosyal alt yapının geliştirilmesinde büyük katkı sağlayan kreş ve gündüz bakımevleri vb. sosyal hizmet kuruluşları ile doğrudan ya da dolaylı olarak istismar ve baskıya özellikle konu olabilecek durumda olan genç, yaşlı, özürlü kadın gruplarına kısmen de olsa ulaşabilmekte, ilgili mevzuat çerçevesinde hizmetlerini sürdürmektedir. Ayrıca ayni ve nakdi yardım hizmetlerinde bulunmaktadır.

Fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik istismara uğrayan kadınların psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözümlenmesi sırasında varsa çocuklarıyla birlikte ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla geçici bir süre kalabilecekleri yatılı sosyal hizmet kuruluşları olan kadın konukevlerimizde 12 Temmuz 1998 tarih ve 23400 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş bulunan "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na Bağlı Kadın Konukevleri Yönetmeliği" uyarınca hizmet verilmektedir.

Yönetmelik doğrultusunda; kadınların ve yanlarında getirdikleri çocuklarının sağlık, psiko-sosyal ve hukuki yardım, beslenme, giyim, eğitim, öğrenim, harçlık, ulaşım vb. ihtiyaçlarının giderilmesinde Kurumun bütçesinden ayrılan payın artırılması, personel ihtiyacının karşılanması, hizmetlerde bütünlük ve etkililik sağlanması hedeflenmiştir.

Kadın konukevlerimizde; kadınların durumlarının, aileleri ya da eşleri ile olan anlaşmazlıklarının incelenmesi ve sorunlarının giderilmesine yönelik mesleki çalışmalar yapılmaktadır. Söz konusu çalışmalar ana hatlarıyla aşağıda belirtilmektedir.

-Şiddete uğrayan kadınlarda şiddet sonucu ortaya çıkan umutsuzluk, değersizlik, suçluluk, utanç ve korku gibi duyguların aşılması,

-Özgüven ve özsaygının yeniden yapılanması,

-Yeni yaşam seçeneklerini sağlıklı biçimde belirleyebilmeleri yönünde psikolojik destek, danışmanlık, hukuksal rehberlik sunulması,

-Kendilerine yeterli olabilecekleri bir iş ve meslek edindirmelerinde gerekli önlemlerin alınması,

-Aile veya eşle bir araya gelmeyi tercih etmeleri durumunda ailenin şiddet içermeyen bir ortam haline gelmesi ve çocukların şiddetten uzak, sağlıklı bir ortamda yetişmesi için aile ilişkilerinin sağlıklı sürdürülmesinin sağlanması,

-İzleme faaliyetlerinin sürdürülmesi.

Yukarıda belirtilen çalışmaların yanı sıra ortaya çıkabilecek değişik sorunlar karşısında dinamik bir yaklaşımla şiddet kurbanlarına gereken tüm hizmetlerin çok disiplinli ekip çalışması anlayışıyla sunulması hedeflenmiştir.

Kadın konukevlerinde istihdam edilecek personelin kadın olmasına özen gösterilmektedir. İhtiyaca göre; sosyal hizmetler veya psikoloji alanında yüksek öğrenim yapmış bir müdür, sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimcisi, hemşire ve genel idare, yardımcı ve teknik hizmetler sınıfından personel görevlendirilmesi uygun görülmektedir.

Kadın konukevlerinden; eşler arası anlaşmazlıklar nedeniyle evini terk eden ya da eşleri tarafından terk edilen ve bu sebeple yardıma ihtiyaç duyan kadınlar, fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik istismara uğrayan kadınlar, boşanma ya da eşin ölümü nedeniyle ekonomik ve sosyal yoksunluk içine düşmüş kadınlar, istenmeyen evliliklere zorlanan kadınlar; evlilik dışı hamile ya da çocuk sahibi olan ve bu nedenle ailesi tarafından kabul edilmeyen kadınlar, daha önce uyuşturucu, alkol bağımlılığı olup, bu konuda tedavi görmüş ve alışkanlıklarını terk etmiş kadınlar, cezaevinden yeni çıkmış olup, yardım ve desteğe ihtiyacı olan kadınlar ile kontrolleri dışında oluşan çevre koşulları nedeniyle ekonomik ve sosyal yoksunluk içine düşmüş kadınlar yararlanmaktadır. Aile onurunu lekelediği iddiasıyla bir kızı/kadını cezalandırmak üzere ailelerin topluca karar aldığı geleneksel toplumsal ilişkiler çerçevesinde işlenme olasılığı bulunan namus cinayeti niteliğindeki vakalar da bu kapsamda yer almaktadır. Bu sorunla karşılaşan kızların/kadınların devlet güvencesinde olması, cinayetin işlenmesi açısından caydırıcı olmaktadır.

Bu sorunun, Türk Ceza Kanunu'nda yapılacak değişikliklerle çözümlenebileceği, namus cinayetlerinin faillerine verilecek cezaların kan gütme saiki ile adam öldürme suçlarında olduğu gibi ağırlaştırılabileceği düşünülmektedir.

Ayrıca, Anayasamızın 41 inci maddesi hükmü de gözönüne alınarak hazırlanıp 1998 yılında yürürlüğe giren ve aile içi şiddetten mağdur olan kadını koruyucu yasal önlemlerin

alınmasını sağlayan 4320 sayılı "Ailenin Korunmasına Dair Kanun" un uygulanması amacıyla kadın konukevine kabulü için il müdürlüklerimize başvuran kadınlardan aile içi şiddete maruz kalmış olanlara, Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazılı ihbarda bulunmaları konusunda rehberlik yapılmaktadır.

3. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne bağlı toplam kapasiteleri 170 olan Kadın Konukevi sayısı 8 olup, açılışlarından 2003 yılı Mayıs Ayı sonuna kadar yararlanan kadın sayısı 3631, çocuk sayısı ise 3038'e ulaşmış bulunmaktadır. 717 kadının işe yerleşmesi sağlanmıştır. Kadın konukevlerinin açılışlarında belirlenen kapasiteleri, artan taleplerin karşılanmasında engel olarak görülmemekte, bir çok kuruluşumuz gerekirse yatak ilavesi yaparak kapasitelerinin üstünde hizmet verebilmektedirler. Ayrıca, kadın konukevlerine kabul edilen kadınların kalma sürelerinin değişkenliği nedeniyle doğan sirkülasyonla yıl içinde barınan kadın sayısı toplam kapasitenin üzerinde olmakta ve bu sayı yıllara göre giderek artış göstermektedir

Şiddetin ortadan kaldırılması bugünden yarına gerçekleştirilebilecek bir nitelik taşımamaktadır. Bu nedenle, şiddet mağdurlarına destek verme ihtiyacı sürmekte ve kadın konukevleri/sığınakları bu destekler arasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu kuruluşların yaygınlaştırılması, daha çok kadın ve çocuğa destek sağlanması için çaba harcanması gerektiği bilinmekte ve bu alanda diğer kamu ve sivil toplum kuruluşları ile yapılacak işbirliği önemsenmektedir.

2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Kanununun 9 uncu maddesinin (g) bendi ile 34 üncü maddelerine dayanılarak hazırlanıp 8 Mayıs 2001 tarih ve 24396 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş bulunan "Özel Hukuk Tüzel Kişileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Açılan Kadın Konukevleri Yönetmeliği" Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü dışında açılan kadın konukevleri/sığınaklarının açılış ve işletilmelerine rehber olması, hizmetten yararlanan kadın ve çocuklarının istismarının önlenmesi, insan onuruna yakışan çağdaş anlayış ve koşullara uygun düzeyde hizmet sunumunun sağlanması amacını taşımakta olup, bu alandaki özverili çalışmaların desteklenmesi, işbirliği ve dayanışmanın öne çıkarılarak uygulanması öngörülmektedir. Bu Yönetmelik uyarınca biri Ankara'da 22 Mayıs 2003 tarihinde Kadın Dayanışma Vakfına ait, diğeri ise 28 Mayıs 2003 tarihinde Kütahya'da Belediyeye ait olmak üzere iki kadın sığınmaevi/konukevinin daha hizmete açılması sağlanmıştır.

Kadın istismarına karşı mücadele eden kadın grupları, kamu kurum ve kuruluşları arasında kalıcı bir iletişim ve bilgi ağı kurma, ortak politikalar oluşturma amaçlı faaliyetlerimiz sürdürülmektedir. Bu kapsamda, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları, sivil toplum kuruluşlarına ait kadın danışma ve dayanışma merkezleri, hukuki danışmanlık hizmetleri veren barolar, kadın istihdamına destek veren kamu ve sivil toplum kuruluşları, üniversitelerin kadın sorunları araştırma ve uygulama merkezleri ile işbirliği yapılmaktadır.

İstismara uğrayan ya da uğrama riski taşıyan ve desteğe gereksinimi olan kadınlara psikolojik, hukuki ve ekonomik alanda danışmanlık hizmetleri sunmak ve

yararlanabilecekleri hizmet kuruluşları konusunda bilgilendirerek gereksinim duydukları hizmet türüne en kısa zamanda ulaşmalarını sağlamak amacıyla 2000 yılı Aralık ayında hazırlanan "183 Alo Kadın Danışma Hattı Projesi" nin hayata geçirilmesine yönelik çalışmalar kapsamında Türk Telekomünikasyon A.Ş. tarafından Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne tahsis edilen 183 özel servis numarası "183 Alo, Kadın, Çocuk ve Sosyal Hizmet Hattı" olarak değiştirilmiş ve 20 ilde faaliyete geçirilmesi çalışmaları başlatılarak uygulamaya ilişkin hazırlanan Genelge ilgili illere gönderilmiştir. Buna göre, gerek çocuk hakları sözleşmesine ilişkin sorumluluğumuz gerekse 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Kanunu kapsamında ihmal ve istismara uğramış ya da bu riski taşıyan çocuk ve kadınların tespiti, izlenmesi ve götürülecek hizmetlerin ivedilikle ulaştırılması sağlanmaktadır. Söz konusu hizmetin yaygınlaştırılması, etkinlik ve verimliğinin artırılmasına yönelik çalışmalarımız sürdürülmektedir.

Ayrıca, hizmet verdiği bölgede, toplum kesimlerinin daha iyi yaşam koşullarına ulaşmalarını sağlamak ve kentsel alanda yaşam biçimlerinde izlenen farklılaşmayı azaltmak amacıyla açılan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne bağlı toplum merkezlerinde; yoksulluktan ve hızlı kentleşmeden en çok etkilenen kadın ve çocuklar öncelikli hizmet grubu olarak düşünülmektedir. Toplum merkezlerinde uygulanan program ve projeler aracılığıyla; hizmet verdiği bölge halkının bilgi ve bilinç düzeyi artırılarak özellikle kadının aile ve toplum içindeki statüsünün yükseltilmesi, üretken hale getirilmesi, sağlık, beslenme, çocuk gelişimi ve eğitimi, aile planlaması ve ev ekonomisi konularında bilgilendirilmesi, kadın, çocuk, gençlere vatandaşlık haklarından başlayarak insan haklarının ve çocuk hakları sözleşmesi kapsamında çocuk haklarının ve bu hakların nasıl kullanılacağının öğretilmesi, çeşitli konularda rehberlik yapılması, sosyal kültürel açıdan çok boyutlu ilgi alanlarının geliştirilerek halk katılımının sağlanması gerçekleştirilmektedir.

Toplumsal gelişme ve toplum kalkınmasını hedefleyen çalışmalar toplumu oluşturan tüm kurumların aktif katılımı ve kaynakların en verimli kullanımı ile başarıya ulaşmaktadır.

Bu nedenle, toplum merkezlerinin açılışları ve hizmetlerini sürdürmeleri sırasında kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum örgütleri, gönüllü kişi ve kuruluşlarla işbirliği ve eşgüdüm sağlanmaktadır.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne bağlı toplum merkezi sayısı 2003 yılı Ocak ve Haziran Aylarında açılan 3 toplum merkezi ile 59'a ulaşmıştır. Toplum merkezlerinin açılışlarından bu güne kadar yaklaşık 200.000 bin kişi yararlanmıştır.

Kadına yönelik şiddet; her yıl ulusal düzeyde kutlanan "8 Mart Dünya Kadınlar Günü" Etkinlikleri çerçevesinde gerçekleştirilen yürüyüşlerde, kitle iletişim araçlarındaki programlarda, konferans, panel, sempozyum, söyleşi, açık oturum vb. toplantılarda, şenlikler ve yemekli dayanışma gecelerinde konu edilmekte ve kınanmaktadır.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü ülkemiz açısından genç (yeni) bir hizmet dalı olan kadın konukevlerinin yaygınlaştırılması, var olanların

geliştirilmesi, hizmetin yararlanıcılarının özellikleri dikkate alınarak çeşitlendirilmesi ve zenginleştirilmesine yönelik çalışmalarını imkanları ölçüsünde sürdürmektedir.